

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium

Teie: 22.05.2025 nr 17.1.1/25-0235/-2T

Meie: 02.06.2025 nr 5-1/27-2

**Siseministeeriumi arvamus Euroopa Liidu
digiteenuste määruse alaealiste kaitse suuniste
avaliku konsultatsiooni kohta**

Tulenevalt Riigikantselei resolutsioonist 4-2/25-01016 esitab Siseministeerium arvamuse Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile seoses Euroopa Liidu (edaspidi *EL*) [digiteenuste määruse](#) (edaspidi *DSA*) alaealiste kaitse suuniste avaliku konsultatsiooniga. Ülevaate koostasid Siseministeeriumi EL ja välissuhete osakond ning korrakaitse ja süüteomenetluse osakond, kaasates Politsei- ja Piirivalveametit ning Lastekaitse Liitu. Valdkonna eest vastutab Siseministeeriumi sisejulgeoleku asekancler Joosep Kaasik (joosep.kaasik@siseministeerium.ee).

Siseministeerium tervitab teemale tähelepanu pööramist avaliku konsultatsiooni raames ning juhib tähelepanu, et lapsi puudutavates küsimustes tuleb lähtuda [ÜRO lapse õiguste konventsiooni artiklist 3](#) ning [EL-i põhiõiguste harta artikli 24 lõikest 2](#), mille järgi tuleb lapsi puudutavates ettevõtmistes esikohale seada lapse huvid. Lapsi tuleb kaitsta seksuaalse väärkohtlemise eest, et tagada nende õigust elule, tervisele ja vabale eneseteostusele, kuid samal ajal tuleb arvestada ka laste õigusega era- ja perekonnaelu austamisele ning isikuandmete kaitsele. Seetõttu igasugused lahendused peavad olema loodud keeles ja viisil, mis on lapsesõbralik. Peame oluliseks ja soovitame laste kui sihtgrupi kaasamist alaealiste privaatsust ja turvalisust puudutavate meetmete kavandamisse ja hindamisse, et koostatud meetmed peegeldaks ka nende kogemusi.

Tunnustamist väärrib, et avaliku konsultatsioonis välja toodud kavandatud meetmed keskenduvad veebiplatvormide disainile ja ohutuse, turvalisuse ning privaatsuse integreerimisele. Lastele ettetulevad riskid/ohukohad on sageli halbade disainivalikute tulemus. Antud suunised pakuvad lahendustele orienteeritud raamistikku, mis nõuab ettevõtelt teenuste põhjalikku ümberkujundamist alates registreerimisprotsessist, kehtestades kindlad vaikeseaded, kohandades soovitusüsteeme ning pakkudes tõhusaid ja lapsesõbralikke teavituse mehhanisme (ingl. k. *reporting mechanisms*). Selline lähenemisviis võimaldab laste osalust ning ei sea vanemaid olukorda, kus neil lasuks kogu vastutus laste tegevuse jälgimiseks.

Siseministeerium, Politsei- ja Piirivalveamet ning Lastekaitse Liit tervitavad vanusetuvastamise meetmete rakendamist, mis vähendavad riski, et lapsed puutuvad kokku pornograafia või muu vanusele mittesobiva sisuga. Tänapäevased meetmed vajavad kaasajastamist, kinnituse märkimine „Olen 18“ pole piisav. Samuti on kujunenud tavaliseks nähtus, mil mängukeskkondi kasutavad lapsed, kes seda vanusepiirangu tõttu kasutada ei tohiks, kuid neil

on olemas kasutaja ja konto lapsevanema loal või lapsevanemad on aidanud selle konto luua. Ehk siis kindlasti vajavad suuremat teavitustööd ja nõustamist just lapsevanemad. Vaikimis privaatselt määramine, kus on seadistatud maksimaalsed privaatsusesätted on hea lahendus. Siin on aga oluline järgida lapsesõbraliku lähenemise põhimõtet ehk siis selgitus ja ülesehitus selge ja lihtne.

Soovitus süsteeme kohandada ning anda prioriteeti kasutajate selgetele signaalidele selle kohta, kas neile nähtav sisu meeldib või mitte, on meie vaatest mõistlik. Selle kaudu oleks võimalik arvesse võtta lapse enda „like“-märgimisi, mitte neid, mida keegi lapsele saadab ja mida laps omakorda selle tulemusel tähistab meeldivaks.

Juhime tähelepanu, et teiste kasutajate blokeerimine ja vaigistamine on reaalne probleem, eriti just gruppi tagasi lisamise puhul: juhul, kui laps grupist lahkub, lisatakse ta tagasi kiusu jätkamise eesmärgil. Kui laps lahkub grupist, siis edasine tagasi lisamine võiks olla vähemalt ainult kasutaja kindla otsuse („jah/OK“ vajutamine) alusel. Eriti ohtlik on juba ohvriks langenu lapsele tema tagasi toomine gruppidesse, kus last ähvardatakse ja/või sunnitakse käituma end ja/või teisi kahjustavalt. Kõikide loetletud meetmete puhul on oluline, et lapse ei jääks nn kaitsva privaatses müüri taha üksi, kui ta on sattunud tema turvalisust või tervist ohustavasse olukorda. Seetõttu on oluline, et platvormid rakendaksid meetmeid selliste olukordade ärahoidmiseks, tuvastamiseks ja teatamiseks. Täpsemalt tutvustab eelmainitud nähtust Europoli 20. veebruari 2025. aasta artikkel „[Intelligence Notification: Violent online communities threaten children](#)“.

Märgime, et alaealistele suunatud kahjulikest äripraktikatest hoidumine on vägagi tervitatav, kui selles osas õnnestub muutusi ka päriselt teostada, kuna nende puhul on tegemist *teadlike ärimudelite valikuga* platvormide (nt mänguplatvormid) poolt. Mängude auhinnamehhanismide (nt virtuaalraha, millega saab mängudes osta tegelaskujudele riideid, erivõimeid või isegi uusi mängu) kättesaadavuse piiramine või mitte võimaldamine vähendab kindlasti kasutajate arvu ja / või motivatsiooni platvormi kasutamiseks ja / või kasutamise jätkamiseks.

Samuti rõhutame, et avaliku konsultatsiooni raames välja toodud vanemliku kontrolli mehhanismid ja lahendused on hetkel üsna head ning nende rakendus võiks ka toimuda. Suuniste heakskiitmise ja jõustamisega seoses on vajalik digitaalteenuste koordinaatorite rolli ([DSA artikli 28 lõige 1](#)) selgitamine, et tagada suuniste koordineeritud ja sidus rakendamine. Arvestades nii tehnoloogilisi kui ka ühiskondlikke või regulatiivseid arenguid, tuleks sätestada suuniste perioodiline läbivaatamine / hindamine, et tagada nende ajakohasus.

Sellest tulenevalt soovime edastada mõningaid soovitusi juhises kavandatud meetmete täiendamiseks:

- 1) Vanuse kindlaks määramise mehhanismid:
 - Selleks, et vanuse kindlaks tegemise (ingl. k. *age assurance*) mehhanismide määratlemine oleks tõhus, tuleks määratleda mõisted „kõrge risk“ ja „keskmine risk“;
 - Vanuse määratlemise mehhanismide puhul tuleks silmas pidada ka nende eakohast disaini.
- 2) Vaikeseaded: selgitada, milliste seadete üle peaks lastel olema kontroll vastavalt nende vanusele, arenevatele võimetele ja vajadustele.
- 3) Kaubandustavad: arvestada mitte ainult lastele esitatavate reklaamide kvaliteedi ja tüübiga, vaid ka nende mahuga. Lubada ka võimalus valida seadetest reklaamide mitteesitamine.

- 4) Tehisintellekt: suunised ei käsitle piisavalt konkreetsete meetmetega tehisintellektil põhinevate vestlusrobotite kasutuselevõttu lastele. Arvestades nende üha suurenevat kohalolekut veebiplatvormidel ja märkimisväärseid riske, tuleks neid käsitleda eraldi ja sihtotstarbeliste meetmetega. Need peaksid hõlmama kaitsemeetmeid, läbipaistvust, lastele soovitamise vältimist ning ka võimalust vältida tehisintellektil põhinevaid vestlusroboteid.

Lisaks soovitame Eesti seisukohtade ja avaliku konsultatsiooni vastuse kujundamisel tutvuda ning laiemalt levitada Politsei- ja Piirivalveameti 2024. aasta novembris tellitud uuringuga „[Laste internetikasutus ning võimalused internetis toimuva laste seksuaalse väärkohtlemise ennetamiseks](#)“. Selle uuringu tulemuste pinnalt on valminud ka mitmed soovitused, mis haakuvad kindlasti esitatud arvamusega ning teemaga üldisemalt.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Joosep Kaasik
sisejulgeoleku asekancler

Katarina Budrik 6125144
katarina.budrik@siseministeerium.ee